LECȚII DE ERUDIȚIE, ÎNȚELEPCIUNE ŞI UMOR

RODICA ZAFIU*

Profesorul Stelian Dumistrăcel îmbină umorul cu erudiția şi empatia cu rigoarea filologică: deopotrivă în largul său în spațiul universitar, în cel al cercetării ştiințifice şi în cel al comunicării cu publicul prin articole publicistice şi interviuri, este astăzi unul dintre cele mai importante repere ale lingvisticii româneşti. Profesor cald şi generos, cercetător atent şi informat, publicist sclipitor, are vârsta înțelepciunii îngăduitoare față de oameni şi lucruri, dar şi tinerețea uimitoare pe care o pot menține doar curiozitatea vie, inteligența şi pasiunea profesiei.

Grație formației sale de dialectolog, specialist în retorică şi stilistician, profesorul Stelian Dumistrăcel pune diagnostice exacte faptelor de limbă şi tendințelor uzului, cu eleganță şi, adesea, cu un dram de ironie. Ştiind foarte multe despre limba română şi varietățile ei, îndepărtează cu fermitate politicoasă evaluările superficiale ale nespecialiştilor; fascinat de spectacolul schimbărilor lingvistice, le descrie, le explică şi refuză să se transforme în prescriptivist intolerant. Le explică studenților şi cititorilor, cu răbdare, ce înseamnă alegerea între registrele limbii, adaptarea la situație şi la destinatar. Atitudinea sa, atât de necesară, situată mai întotdeauna în răspăr cu indignările elitiste şi cu lamentațiile despre „stricarea limbii", mi se pare foarte bine ilustrată de o frază dintr-un interviu pe care l-a publicat acum câțiva ani în „Opinia studențească" (4 iunie 2013): „Înțelepciunea este să judeci pe fiecare aşa cum este, să-l înțelegi şi chiar să vorbeşti, dacă nu vrei să-l jigneşti, apropiat de posibilitățile lui lingvistice şi de înțelegere". Ceea ce nu înseamnă că impostura şi agramatismele pretențioase ale presei nu sunt sancționate cu umor şi cu abundență de explicații.

Am avut de multe ori bucuria de a-l întâlni în scris pe profesorul Stelian Dumistrăcel, când porneam în căutarea vreunei explicații etimologice, a câte unui fenomen de expresivitate a limbii. De multe ori, tocmai când mi se părea că am dat de un fir, că am descoperit ceva nou, constatam că el fusese deja acolo, scrisese despre fenomenele în cauză, găsise originea expresiei sau descrisese inovația recentă. În asemenea situații, nu poate decât să te încânte confirmarea unei intuiții

* Universitatea din Bucureşti, str. Edgar Quinet, nr. 5–7, Bucureşti.

ALIL, t. LVII, 2017, Bucureşti, p. 75–76

BDD-A30133 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:02 UTC)

de către specialistul cu cea mai mare autoritate. Am avut bucuria şi mai mare de a-l întâlni faţă în faţă, la susţinerea unor teze de doctorat (se ştie că a format şi a îndrumat mulţi tineri pasionaţi de ştiinţele limbii şi ale comunicării) şi cu ocazia unor conferinţe şi sesiuni de comunicări. Ne-a făcut onoarea să participe de câteva ori, ca invitat special, la sesiunile anuale ale Catedrei de limba română (ulterior Departamentul de lingvistică) al Facultăţii de Litere a Universităţii din Bucureşti. Inteligenţa sa scăpărătoare, temperată de bunătate şi îngăduinţă, a însufleţit discuţiile purtate atunci asupra unor teme stilistice şi retorice.

Dincolo de contribuţiile sale majore la dialectologie şi la studierea raportului dintre limba standard şi graiuri, trebuie amintite câteva dintre numeroasele direcţii de cercetare pe care le-a deschis profesorul Stelian Dumistrăcel prin cărţile şi articolele sale, în care filologia interferează tot mai mult cu sociolingvistica şi antropologia: a scris despre „agresarea numelor”, una dintre cele mai interesante forme de violenţă simbolică de care societatea românească abuzează uneori; a descris în detaliu funcţionarea, modificarea şi recombinarea *discursului repetat*; a formulat adevăruri esenţiale despre limbajul publicistic, observând cu fineţe alunecarea acestuia dinspre un rol informativ către cel de divertisment şi exacerbarea funcţiei fatice a mesajului – de apel şi menţinere a contactului cu publicul. Profesorul Dumistrăcel disociază cu fineţe, în analiza varietăţilor diastratice şi diafazice ale limbii române, între limbajul violent prin conţinut şi cel perceput ca agresiv sau vulgar prin alegerile lexicale; e probabil specialistul care – într-un dicţionar al viitorului, interactiv şi interconectat – ar asocia cuvintelor şi expresiilor limbii române cele mai potrivite etichete de registru.

Dacă nu ar fi ştiut tot ce se poate şti despre varietăţile regionale, istoria limbii şi mecanismele semantice şi retorice, lingvistul nu ne-ar fi putut oferi cele mai exacte, prudente şi încântătoare explicaţii ale expresiilor româneşti. Cartea sa *Până-n pânzele albe* (2001) – rod al unor investigaţii detectivistice de decenii şi al unei lungi experienţe publicistice – va rămâne principala operă de referinţă într-un domeniu, al etimologiei frazeologismelor, în care puţini s-au aventurat şi în care cineva poate fi ghidat doar de cultura solidă şi de o îndelung formată sensibilitate faţă de dinamica limbii.

În continuarea celei mai bune tradiţii a filologiei româneşti, cu o deschidere firească şi relaxată către tot ce ne poate aduce azi informarea şi comunicarea prin internet, profesorul Dumistrăcel este la fel de tânăr, activ şi generos ca întotdeauna. Îi aştept cu nerăbdare noile articole despre cele mai recente întâmplări ale limbii române şi îi urez, cu profundă admiraţie, la mulţi ani !

BDD-A30133 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:02 UTC)